

چکیده:

تمامی ارزشهایی که، ارزش گذاری بر رفتار انسان را در سطح و دیدگاه فرهنگی، تحقق می بخشد، ارزشهای فرهنگی می نامیم. این ارزشها با تشکل حیات انسانی از جهات گوناگون، نظیر حیات ادبی، علمی، فنی، مذهبی و هنری ارتباط می یابند. ارزشهای فرهنگی را می توان در مجموع به مؤلفه های مختلف تقسیم کرد. در حقیقت مجموعه ارزشهای فرهنگی شامل، ارزشهای مذهبی، خانوادگی، اخلاقی، حقوقی و هنری، ملاکهای دوست یابی، ملاکهای همسرگزینی، متولیان و نهادهای فرهنگی و هویت می باشد که می توانند اندیشه هایی درباره بهترین موقعیت ممکن در زندگی باشند.

ارزشهای اصولی هستند که زندگی ما را هدایت می کنند و جهت گیری ارزشی برداشتهایی از مطلوبها هستند. در درون یک فرهنگ، رفتارها تابع مطلوبهای فرهنگی هستند. عدم پایبندی به ارزشهای فرهنگی نوعی کج رفتاری تلقی می شود که هم فرد را از درون و هم سایر اعضای جامعه را ناخشنود می سازند. تحولات دهه های اخیر حداقل از اول پیروزی انقلاب اسلامی (بهمن ۱۳۵۷) تاکنون، در آغاز حاکی از یک پارچگی و وحدت فرهنگی تا پایان جنگ تحمیلی (خرداد ۱۳۶۷) بود؛ ولی تغییرات در دهه اخیر که نشان از عدم پایبندی در ظاهر است، متولیان و مسؤولین را نگران نموده است. دغدغه تهاجم فرهنگی، برنامه ریزان فرهنگی را به سمت مطالعه در این باره سوق داده است. این مقاله بر اساس تحقیقی در این راستا نوشته شده است.

واژگان کلیدی: فرهنگ، ارزشهای فرهنگی، پایبندی به ارزشهای فرهنگی، مؤلفه های ارزشهای فرهنگی، جوانان، تغییر ارزشها.

۱- مقدمه :

در سالهای اخیر دغدغه مسئولین و متولیان فرهنگی کشور، درباره مسائل فرهنگی بیش از پیش شده است. نگرانی از پیامدهای تهاجم فرهنگی، توجه به آن را یک ضرورت اجتناب ناپذیر برای نهادهای متولی، مانند حوزه های علمیه، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی و سایر نهادها کرده است.

تحول در ابعاد مختلف اجتماعی و اقتصادی، ارزشها، نگرشها و در نهایت فرهنگ مردم را تحت تأثیر قرار می دهد. این تغییرات با تحولات علمی و تکنولوژیکی و

پدیداری ابزارهای فرهنگی مانند ماهواره و اینترنت شتاب فزاینده ای به خود می گیرد و سرعت تحولات فرهنگی را نسبت به گذشته (از نظر ارائه فرهنگهای متنوع از یک طرف و نقد فرهنگهای سنتی از طرف دیگر) آسان تر و راحت تر **در سالهای اخیر دغدغه مسئولین و متولیان فرهنگی کشور، درباره مسائل فرهنگی بیش از پیش شده است** دامن می زند.

فرهنگهای باز و بسته نیز در تأثیر پذیری و شکنندگی در برابر سایر فرهنگها از جمله فرهنگ غربی، به یک اندازه آسیب پذیر نیستند. فرهنگهای باز ضمن پذیرش راحت تر کالاهای فرهنگی سایر فرهنگها، تأثیر پذیری و تغییر را بدون هزینه یا لااقل با هزینه کمتر و مقاومت اندک می پذیرند. در مقابل، فرهنگهای بسته که از پایه و مایه سنتی و مذهبی قوی برخوردارند، برای مقابله با هجوم سایر فرهنگها علی الخصوص فرهنگ غربی، مقاومت بیشتر نموده و بیشتر هزینه می پردازند.

مفهوم وسیع فرهنگ که روش کلی زندگی مردم در هر جامعه است، از اجزاء و عناصر متفاوتی تشکیل شده است. در عین حال بین عناصر متفاوت فرهنگ همبستگی وجود دارد و دو بخش مهم فرهنگ یکی ارزشها و دیگری هنجارها هستند.

ارزشهای اجتماعی به عوامل و عناصری اطلاق می شود که افراد جامعه به اهمیت و اعتبار آن پی برده اند و به صورت واقعیات و اموری در آمده اند که نیازهای مادی و معنوی افراد جامعه را برآورده می کنند. ارزشهای فرهنگی هر ملت عبارت از چیزهایی است که برای افراد آن جامعه، مقدس، محترم و مطلوب است؛ مانند وجدان کاری، درست کاری، رعایت حقوق دیگران، احترام به بزرگترها و والدین، عدالت و جز اینها. بخش دیگر، هنجارهای مذهبی است که استانداردهای رفتار و کردار افراد جامعه را معین می کنند؛ مانند احکام فقهی و شرعی، آداب و رسوم و ... .

این ارزشها بین افراد جامعه مشترک و نیز، آموختنی است که به وسیله و نسلی به نسل دیگر، ضمن غنی تر شدن، منتقل می شود و در عین حال وسیله ای برای

- ۱۰- بلخاری، حسن: تهاجم یا تفاوت فرهنگی، حسن افرا، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۸.
- ۱۱- بیرو، آلن: فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، کیهان، چاپ چهارم، تهران، ۱۳۸۰.
- ۱۲- توسلی، غلام عباس: نظریه های جامعه شناسی، گام نو، چاپ اول، قم، ۱۳۶۹.
- ۱۳- تری یانسدیس، هری بس: فرهنگ و رفتار اجتماعی، ترجمه نصرت فتی، رسانش، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۸.
- ۱۴- چلبی، مسعود: جامعه شناسی نظم، نشر نی، چاپ اول، تهران، ۱۳۵۷.
- ۱۵- خوش فر، غلامرضا: بررسی نقش خانواده در ارتقاء آگاهی دختران در امر مشارکت اجتماعی، مجموعه مقالات، جهاد سازندگی، ۱۳۷۶.
- ۱۶- خسروی، زهره: نقش خانواده در ارتقاء فرهنگ کار، احیاء کتاب، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۰.
- ۱۷- رفیع پور، فرامرز: توسعه و تضاد، سهامی انتشار، چاپ پنجم، تهران، ۱۳۸۰.
- ۱۸- روح الامینی، محمود: زمینه فرهنگ شناسی، عطار، چاپ دوم، تهران، ۱۳۶۵.
- ۱۹- سروقد مقدم، ابوالحسن: مفهوم نقش در روانشناسی اجتماعی، آستان قدس رضوی، مشهد، ۱۳۷۲.
- ۲۰- سازمان ملی جوانان: وضعیت و نگرش و مسائل جوانان ایران، روناس، تهران، ۱۳۸۱.
- ۲۱- سعیدی رضوانی، نوید؛ حسن زادگان رودسری، ماهرخ: مقایسه دیدگاههای دختران و پسران دانشجو درباره همسرگزینی و ازدواج، رشد آموزش علوم اجتماعی، سال پنجم، شماره مسلسل ۱۷، پاییز ۱۳۷۲.
- ۲۲- سرمد، زهره؛ بازرگان، عباس؛ حججی، الهه: روش های تحقیق در علوم رفتاری، آگه، چاپ ششم، تهران، ۱۳۸۱.
- ۲۳- ستوده، هدایت اله: آسیب شناسی اجتماعی، آوای نور، چاپ چهارم، تهران، ۱۳۷۶.
- ۲۴- شعاری نژاد، علی اکبر: روان شناسی رشد، اطلاعات، چاپ نهم، تهران، ۱۳۷۲.
- ۲۵- صفری شالی، رضا: مطالعه آسیب های اجتماعی در بین جوانان (۱۹-۱۴) استان قزوین، اداره کل آموزش و پرورش استان قزوین، قزوین، ۱۳۸۳.
- ۲۶- طاهر خانی، مهدی: سنجش تغییر ارزشها، نگرشها و عقاید مردم شهرستان قزوین در حوزه های اجتماعی و فرهنگی، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی، قزوین، ۱۳۸۳.
- ۲۷- طهماسبی، مهدی: چگونگی انتقال مفاهیم دینی به جوانان، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، چاپ اول، تهران، ۱۳۸۱.
- ۲۸- عماد، فروغ: انحرافات اجتماعی و حکومت دینی، فصلنامه کتاب زنان، شماره ۱۸.
- ۲۹- قرائی مقدم، امان الله: مبانی جامعه شناسی، ایجد، تهران، ۱۳۷۷.
- ۳۰- کلهر، منوچهر: مقدمات رفتار اداری، حدیث امروز، چاپ دوم، قزوین، ۱۳۸۳.
- ۳۱- کلهر، منوچهر، بررسی میزان آگاهی مدیران و دبیران دبیرستانهای قزوین از اهداف نظام جدید، پایان نامه فوق لیسانس، دانشگاه تهران، ۱۳۷۴.
- ۳۲- کلهر، منوچهر: بررسی میزان پابندی جوانان شهر قزوین به ارزشهای فرهنگی، اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان قزوین، ۱۳۸۴.
- ۳۳- کورز، لوئیس: زندگی و اندیشه بزرگان جامعه شناس، ترجمه ثلاثی، انتشارات علمی، چاپ هفتم، تهران، ۱۳۷۷.
- ۳۴- کیوسیو، پیتر: اندیشه های بنیادی در جامعه شناسی، ترجمه شریعت صبوری، چاپ سوم، ۱۳۸۳.
- ۳۵- کوهن، لوئیس و هالیدی، میشل: آمار در علوم تربیتی، ترجمه علی دلاور، تهران، ۱۳۷۲.
- ۳۶- کلاتری، خلیل: پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی - اقتصادی، با استفاده از نرم افزار

اختصاص داده است و پس از آن ارزشهای مذهبی در مرتبه دوم و ارزشهای حقوقی در مرتبه نهم قرار گرفته است. در این تحقیق شاخصهای مذهبی، شامل رفتن به مساجد، خواندن نماز اول وقت، پوشش اسلامی و پابندی به نظرات مراجع تقلید و رعایت حلال و حرام و... بود که با وجود سرمایه گذاری ملی در این باره انتظار می رفت ارزشهای مذهبی رتبه اول را به دست آورد. علاوه بر آن ارزشهای حقوقی مثل آزادی بیان و پابندی به شرکت در انتخابات و پابندی به قوانین مجلس شورای اسلامی و قوانین قضایی رتبه نهم را به دست آورده است. در این باره نیز انتظار بعید است؛ زیرا در هشت سال ریاست جمهوری سید محمد خاتمی، ادبیات مربوط به آزادی مشروع و حقوق مردم مورد تأکید بوده و دلایل توفیق پایین تر از انتظار قابل مطالعه است. پیشنهاد می شود، در این باره از طریق مطالعه علمی، علل کم توجهی جوانان ۱۵ تا ۳۰ ساله به ارزشهای حقوقی از جمله آزادی بیان و پابندی به قوانین مشخص شود و براساس یافته ها، برنامه ریزان فرهنگ عمومی جهت افزایش مشارکت نسلی که حدود ۶۰ درصد جمعیت کشور را تشکیل می دهد، در مسائل اجتماعی و کشوری برنامه ریزی نمایند.

۶- براساس تحلیل رگرسیونی، ۵۸ درصد تغییر پذیری پابندی به ارزشهای فرهنگی تحت تأثیر سن، جنسیت، رشته تحصیلی، تحصیلات، تحصیلات والدین، شغل والدین و محل سکونت جوانان قرار دارد. مابقی عوامل مربوط به متغیرهای بیرونی است.

منابع:

- ۱- احدی، حسن؛ محسنی، نیک چهره: روانشناسی رشد، نشر بنیاد، چاپ ششم، تهران ۱۳۷۶.
- ۲- احمدی، احمد: روانشناسی نوجوانان و جوانان، مشعل، چاپ دوم، اصفهان، ۱۳۶۹.
- ۳- اداره کل دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی: مروری بر پژوهش های فرهنگ عمومی، اسلیمی، تهران.
- ۴- اسدی، مهوش: راههای شناسایی وطن دوستی، قزوین: سازمان آموزش و پرورش استان قزوین، ۱۳۸۳.
- ۵- آلپورت، گوردن: روانشناسی از آغاز تا کنون، آستان قدس رضوی، چاپ اول، تهران، ۱۳۷۱.
- ۶- اینگلهارت، رونالد: تحولات فرهنگی در جوامع پیشرفته صنعتی، ترجمه مریم وتر، کویر، چاپ دوم، تهران، ۱۳۸۲.
- ۷- امیری، محمد علی: تفکر درباره تحولات آینده آپ، دفتر امور کمک آموزشی، چاپ اول، تهران، ۱۳۶۸.
- ۸- بیابانگرد، اسماعیل: روانشناسی نوجوانان، فرهنگ، تهران، ۱۳۷۳.
- ۹- بخشی، عباس: جهانی شدن فرهنگ و ماهیت دیالکتیکی آن، مینوی خرد، سال سوم، شماره یازدهم، تابستان، ۱۳۸۳.

اقتصادی را به همراه آورد. بنابراین متولیان فرهنگی با در نظر گرفتن اجتناب ناپذیر بودن تغییر باید چاره‌ای برای حفظ ارزشهای فرهنگی کشور بیندیشند.
به اختصار:

۱- این مطالعه نشان می‌دهد که اغلب جوانان (۸۳/۹ درصد) به ارزشهای خانوادگی پایبند هستند و این در حالی است که فقط ۵۸/۷ درصد به ارزشهای مذهبی پایبند هستند. علاوه بر آن اکثریت آنان به مسلمان بودن خود افتخار می‌کنند (۹۰ درصد) در حالی که تعداد کمتری (حدود ۴۰ درصد) از آنها حوزه‌های علمیه را متولی ارزشمند فرهنگی قلمداد نموده‌اند.

۲- برحسب نتایج به دست آمده، ارزشهای حقوقی مورد نظر در این پژوهش، برای ۵/۵۹ درصد جوانان ارزشمند بوده و به آنها پایبند بودند. این ارزشها عبارت بودند از: آزادی بیان و عقیده پایبندی به شرکت در انتخابات، پایبندی به قوانین مجلس شورای اسلامی و قوانین قضایی کشور و اعتقاد به منشور حقوق بشر. در دوران ریاست جمهوری آقای خاتمی، (خرداد ۱۳۷۶ تا مرداد ۱۳۸۴) این ارزشها تا حدود زیادی مورد توجه قرار گرفت. در این باره مباحث تطبیقی فراوانی صورت گرفته است.

۳- متولیان فرهنگی مورد نظر در این پژوهش، در مجموع از ارزشمندی کمتری نزد جوانان برخوردار بوده‌اند (۴۶/۱ درصد). در این پژوهش، وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری، وزارت آموزش و پرورش، سازمان تبلیغات اسلامی، سازمان صدا و سیما، هیأت‌های عزاداری و...، مورد سؤال بوده است.

پیشنهاد می‌شود از طریق فرایند پژوهش علمی، دلایل مقبولیت کمتر این نهادها در بین جوانان مورد مطالعه قرار گیرد. احتمالاً نیازهای جوانان در برنامه‌های این متولیان فرهنگی مورد توجه قرار نمی‌گیرد. بنابراین از مؤلفه‌های مهم مطالعه در این باره، مشخص کردن نیازهای فرهنگی، علمی و تخصصی جوانان از یک طرف و سایر عوامل موثر از جمله متولیان جهانی فرهنگ و ارتباطات، مانند ماهواره، اینترنت و... از طرف دیگر، اهمیت این نهادهای بومی را احتمالاً کم‌رنگ کرده است.

- میزان پایبندی جوانان ۱۵ الی ۳۰ ساله به ارزشهای فرهنگی در این پژوهش، ۵۶/۵ درصد بوده است. این یافته با یافته تحقیقات پیشین مطابقت دارد. حداقل انتظار می‌رفت درصد بیشتری از جوانان به ارزشهای فرهنگی پایبند باشند. دغدغه متولیان فرهنگی در این باره و کاهش پایبندی به ارزشهای فرهنگی در حال نمود عینی است.

۵- رتبه بندی ارزشهای جوانان ۱۵ تا ۳۰ ساله حاکی از آن است که، هویت اسلامی و ایرانی به عنوان مهمترین ارزش فرهنگی، رتبه اول را در بین آنان به خود

هنجارهای مربوط به آن نیز تغییر کند و به تبع آن ارزشهای فرهنگی نیز دچار دگرگونی شوند.

در سالیان نه چندان دور، اسباب بازی کودکان بیشتر از طریق اندام‌های حرکتی به کار گرفته می‌شدند. در حال حاضر، بیشتر اوقات کودکان در هنگام فراغت با کامپیوتر سپری می‌شود. قواعد، افکار، دانستیهای متفاوت از یکدیگر را می‌طلبند. پدیده جهانی شدن و صف بندی‌های موافق و مخالف در این باره و تلقی تهاجم فرهنگی از برنامه‌های کشورهای پیشرفته برای ملت‌های قدیمی و سنتی، گویای تغییر و تغییر پذیری ارزشهای فرهنگی است.

از طرف دیگر برحسب فرامین قرآن و سایر منابع اسلامی که اساس اعتقادات و افکار ما را تشکیل می‌دهند، احکام اولیه غیر قابل تغییر است؛ ولی احکام ثانویه می‌تواند برحسب زمان و پدیده‌های علمی توسط مجتهدان به روز شوند. ارزشهای فرهنگی شامل: مذهب، سازمان دینی (روحانیت)، احترام به والدین (خانواده)، هنر، ملاکهای دوستی و ملاکهای همسرگزینی و... می‌باشد.

مطالعات زیادی از جمله رفیع پور (۱۳۸۰)، سازمان ملی جوانان (۱۳۸۱)، طاهرخانی (۱۳۸۳) و اینگلهارت (۲۰۰۳)، تری یاندریس (۱۹۹۸) و دیگران نشان داده اند که ارزشهای فرهنگی (ارزشهای دینی) در حال تغییرند.

همان طوری که مطالعات اینگلهارت (۱۳۸۲) نشان می‌دهد، در جوامع صنعتی تحولات فرهنگی در دهه‌های اخیر محرز شده است. علاوه بر آن تغییر ارزشهای مردم در ایران نیز طبق مطالعات رفیع پور (۱۳۸۰) از دهه‌های ۱۳۵۶، ۱۳۶۵ و ۱۳۷۱ نشان داده شده است. بنابراین پایبندی به ارزشهای فرهنگی در بین جوانان فقط براساس احکام ثابت و غیر قابل تغییر شرعی قابل توجیه است.

دغدغه‌های رهبر انقلاب در خصوص تهاجم فرهنگی نیز از این منظر حائز اهمیت بوده و قابل توجه است. بنابراین تغییر در فرهنگ مادی به مرور تغییر در فرهنگ معنوی را به وجود می‌آورد؛ مثلاً وقتی آشپزخانه‌ها این می‌شود و یا آپارتمان نشینی رواج می‌یابد و یا نیازهای به وجود آمده بر اثر تراکم جمعیت، بیکاری و افزایش تحصیل کردگان و... ممکن است پایبندی به برخی ارزشها را به مرور زمان (پوشش اسلامی) کاهش دهد.

علاوه بر آن میزان بازی بسته بودن فرهنگها نیز ممکن است تغییر در ارزشهای فرهنگی را از طریق مبادله کالاهای فرهنگی دست خوش دگرگونی کند. مقاومت در برابر تغییرات علی‌الخصوص در دنیای پرشتاب و رقابتی امروز ممکن است پس افتادگی

بر اساس فرهنگ اسلامی، رفتارهای فرهنگی در چارچوب فرامین دین اسلام قرار می‌گیرد. از این رو ارزشهای فرهنگ اسلامی، همان ارزشهای اسلامی است. علاوه بر آن ارزشهای سنتی و هنجاری نیز در میان مردم تعیین کننده هستند. آن دسته از ارزشهایی را که افراد جامعه به عنوان ملاک رفتار درست و پسندیده یا زشت و زیبا، بد یا خوب درونی کرده‌اند و بر اساس آن رفتار افراد مختلف را مورد ارزشیابی قرار می‌دهند و ملاکهای خود را بر ارزشهای فرهنگی استوار می‌سازند، ممکن است جنبه مذهبی، سنتی و یا هنجاری داشته باشد. ارزشهایی مانند وجدان کاری، درست کاری، پرکاری، یاری رساندن به هموطنان و سایر آدمها، ارزشهای فرهنگی پایدار تلقی می‌شوند که در همه فرهنگها مطلوب تلقی می‌شوند. از طرف دیگر پابندی به ارزشهای خانواده و ملاکهای انتخاب همسر ممکن است بر اثر وجود دولت رفاه عمومی و تغییر در جنبه‌های اجتماعی و اقتصادی، از فرهنگی به فرهنگی متفاوت شود.

فرهنگ مجموعه پیچیده‌ای است که شامل: آگاهیها، اعتقادات، هنرها، افکار، صنایع، قوانین و مقررات، زبان، آداب و رسوم و... می‌باشد که انسان آن را از جامعه خود فرامی‌گیرد.

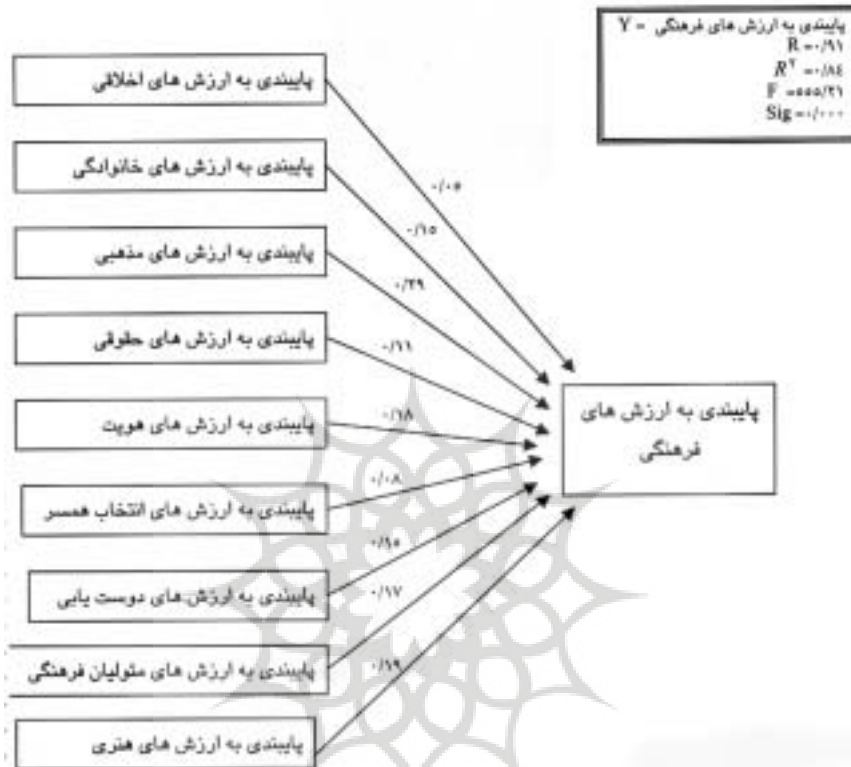
فرهنگ به مفهوم وسیع، روش کلی زندگی مردم در هر جامعه است و دو بخش مهم آن، ارزشهای اجتماعی مانند درستکاری و رعایت حقوق دیگران و هنجارهای اجتماعی مانند مقررات و احکام فقهی است. از طرف دیگر فرهنگ می‌تواند مادی، ملموس و کمی باشد، مانند ساختمان و بنا و یا غیر مادی مثل زبان، هنر و یا دانستیهای فولکلور به عبارت دیگر کمی یا کیفی و یا مادی و معنوی باشد.

مطالعه و تحقیق درباره ارزشهای فرهنگی، کار پیچیده و تهیه اطلاعات لازم به صورت کمی درباره پابندی جوانان به ارزشهای فرهنگی با دشواریهای همراه است. علی القاعده به کارگیری روش علمی به لحاظ تحدید نسبی موضوع، دشوار و در نتیجه، یافته‌های آن نیز نسبی است.

شواهد و قرائن حاکی از تغییر ارزشهای فرهنگی است. این مهم را می‌توان برحسب دوره‌های زندگی و روندهای اصلی آن مورد نظر قرار داد؛ مثلاً افکار، عقاید و ابزارهای دوره‌های چوپانی، کشاورزی، صنعتی و فراصنعتی با یکدیگر فرق می‌کند. این مهم را در دهه‌های اخیر اینگلهارت (۲۰۰۳) تحت عنوان تحولات فرهنگی در جوامع پیشرفته نشان داده است. علاوه بر آن نیازها پایه و اساس رفتار انسان است. چون نیازها ثابت نمی‌مانند، علی‌الخصوص در زمانه ما انتظار می‌رود رفتارها و

مدل تحلیلی تأثیر متغیرهای مستقل (مؤلفه‌ها) بر روی پایبندی به ارزشهای فرهنگی

همان طوری که مدل فوق نشان می‌دهد، کلیه مؤلفه‌ها اثر افزایشی بر روی متغیر وابسته دارند. در عین حال پایبندی به ارزشهای مذهبی به ازای یک واحد افزایش، ۲۹ درصد به پایبندی جوانان به ارزشهای فرهنگی می‌افزاید. پس از آن ارزشهای هنری و هویت و ملاکهای انتخاب همسر و ارزشهای خانوادگی تأثیر افزایشی دارند. (لازم به توضیح است که پایبندی به هر یک از مؤلفه‌ها جداگانه به دست آمده و وارد معادله شده است (ص، ۱- ۱۷۹ - ۱۹۲)).

بحث و نتیجه‌گیری

کثرت وقوع رفتار، تعیین‌کننده اصلی معنی رفتار در فرهنگ است (تری یاندریس، ۱۳۷۸، ۱۹۰). همگنی فرهنگی به ایجاد توافق درباره رفتارهایی می‌انجامد که رفتار صحیح تلقی می‌شود. بنابراین هر فرهنگ برای رفتار اجتماعی خود، قواعد و استانداردهای خاص خود را دارد.

ارزشهای فرهنگی دارد .

پنجمین مؤلفه ، ارزشهای هویت مذهبی و ملی است که با ضریب رگرسیونی $(Beta = 0/18)$ نیز اثر افزایشی بر روی متغیر وابسته دارد . مؤلفه ارزشمندی ملاکهای مورد نظر در انتخاب همسر با ضریب رگرسیونی $(Beta = 0/08)$ تأثیر ضعیفی بر متغیر وابسته دارد . همچنین مؤلفه هفتم ، پایداری به ارزشهای ملاکهای دوست یابی با ضریب رگرسیونی $(Beta = 0/15)$ نیز اثر افزایشی بر پایداری جوانان به ارزشهای فرهنگی دارد . مؤلفه پایداری به ارزشهای متولیان فرهنگی که شامل علوم و تحقیقات و فن آوری ، آموزش و پرورش ، سازمان تبلیغات اسلامی ، صدا و سیما ، نشریات ، روزنامه ها ، حوزه های علمیه و هیأت های عزاداری بودند ، با ضریب رگرسیونی $(Beta = 0/17)$ اثر افزایشی بر پایداری به ارزشهای فرهنگی دارد و آخرین مؤلفه ، ارزشهای هنری که با ضریب رگرسیونی $(Beta = 0/19)$ نیز اثر افزایشی بر متغیر وابسته دارد .

آزمون ، ANOVA نشان می دهد که $(F = 555/21)$ با آلفای $(Sig = 000/0)$ رابطه کاملاً معنی داری بین متغیرهای مستقل وارد شده در معادله و متغیر وابسته ، وجود دارد . همچنین ضریب همبستگی $(R = 0/91)$ حاکی از همبستگی قوی بین آنهاست . علاوه بر آن ضریب تعیین $(R^2 = 0/83)$ نشان می دهد که ۸۳ درصد تغییر پذیری پایداری به ارزشهای فرهنگی با متغیرهای وارد شده به معادله تعیین می شود و فقط ۱۷ درصد باقیمانده مربوط به متغیرهای خارجی است .

نمایش تأثیر متغیرهای مستقل (مؤلفه ها)

بر روی پایداری جوانان به ارزشهای فرهنگی

متغیرها	B	SEB	Beta	T	Sig
سطح معنی دار	استاندارد شده	ضریب خطا	استاندارد شده	آزمون	سطح معنی دار
پایداری به ارزشهای اخلاقی	۰/۲۷	۰/۰۰۱	۰/۱۸	۲۱/۲	۰/۰۰۰
پایداری به ارزشهای خانوادگی	۰/۲۳	۰/۰۰۲	۰/۱۵	۱۱/۲	۰/۰۰۰
پایداری به ارزشهای مذهبی	۰/۰۷	۰/۰۰۱	۰/۰۸	۶/۲	۰/۰۰۰
پایداری به ارزشهای حقوقی	۰/۱۱	۰/۰۰۲	۰/۱۲	۵/۲	۰/۰۰۰
پایداری به ارزشهای هویت ملی	۰/۱۷	۰/۰۰۲	۰/۱۵	۱۰/۲	۰/۰۰۰
پایداری به ارزشهای انتخاب همسر	۰/۲۹	۰/۰۰۲	۰/۱۵	۱۲/۲	۰/۰۰۰
پایداری به ارزشهای دوست یابی	۰/۱۸	۰/۰۰۲	۰/۱۴	۹/۲	۰/۰۰۰
پایداری به ارزشهای متولیان فرهنگی	۰/۱۶	۰/۰۰۲	۰/۱۷	۱۰/۲	۰/۰۰۰
پایداری به ارزشهای هنری	۰/۱۳	۰/۰۰۲	۰/۱۹	۱۲/۲	۰/۰۰۰
عدد ثابت	-۰/۱۵	۰/۰۰۱	-	-۲/۲	۰/۰۰۰

افزایشی بر پایداری به ارزشهای فرهنگی دارد و آخرین مؤلفه ، ارزشهای هنری که با ضریب رگرسیونی $(Beta = 0/19)$

پایداری به ارزشهای فرهنگی Dependent Variable

تحصیلات پدر، شغل مادر، اثرات مثبت و تحصیلات جوانان، رشته تحصیلی آنان و سکونت، اثرات منفی بر پابندی به ارزشهای فرهنگی داشته است. در عین حال به جز متغیر سن، مابقی متغیرهای مستقل اثرات ضعیف دارند. ۵۸ درصد واریانس (تغییر پذیری) پابندی به ارزشهای فرهنگی توسط متغیرهای مستقل این پژوهش تعیین شده و ۴۲ درصد واریانس آن به سایر متغیرها (خارجی) مربوط است.

بر حسب نتایج تحلیل مسیر، کلیه مؤلفه های ارزشهای فرهنگی به عنوان متغیر مستقل، تأثیر مثبت بر پابندی به ارزشهای فرهنگی داشته است؛ ولی متغیرهای سن علاوه بر تأثیر مستقیم به طور غیر مستقیم نیز به واسطه متغیرهای دیگر بر روی پابندی جوانان به ارزشهای فرهنگی مؤثر بوده است. علاوه بر آن متغیر تحصیلات مادر (دیپلم) نیز علاوه بر تأثیر مستقیم به واسطه تأثیر بر روی مؤلفه های ارزشهای خانوادگی، ارزشهای مذهبی، هویت و ارزشهای دوست یابی، تأثیرات غیر مستقیم نیز داشته است. متغیر سکونت (شهر) نیز ضمن اثر مستقیم، به واسطه تأثیر بر متغیر، ملاکهای انتخاب همسر تأثیر غیر مستقیمی بر پابندی به ارزشهای فرهنگی نشان می دهد. ضرایب هر یک از تأثیرات مستقیم و غیر مستقیم در دیاگرام تحلیل مسیر نشان داده شده است.

تحلیل رگرسیونی، تأثیر پابندی به هر یک از مؤلفه های ارزشهای فرهنگی بر روی پابندی به ارزشهای فرهنگی جوانان

برای مشخص کردن، میزان اثر هر یک از مؤلفه های ارزشهای فرهنگی مانند: ارزشهای اخلاقی، خانوادگی، مذهبی و حقوقی، هویت مذهبی و ملی، ملاکهای انتخاب همسر، ملاک دوست یابی، متولیان فرهنگی و ارزشهای هنری بر روی پابندی جوانان به ارزشهای فرهنگی، کلیه مؤلفه ها به عنوان متغیر مستقل وارد معادله شدند. نتایج، حاکی از آن است که ارزشهای اخلاقی با ضریب رگرسیونی ($Beta = 0/05$) با آلفای ($Sig = 0/0070$) رابطه کاملاً معنی داری با متغیر وابسته دارد و آن به این معنی است که با یک واحد افزایش پابندی به ارزشهای اخلاقی ۵ درصد پابندی جوانان به ارزشهای فرهنگی افزوده می شود. همچنین ضریب رگرسیونی ($Beta = 0/15$) مؤلفه ارزشهای خانوادگی و مؤلفه ارزشهای مذهبی با ضریب رگرسیونی ($Beta = 0/29$) اثر افزایشی بر پابندی به ارزشهای فرهنگی را به خود اختصاص داده است. مؤلفه حقوقی که شامل آزادی بیان، پابندی به شرکت در انتخابات، پابندی به قوانین ملی و قوانین قضایی و اعتقاد به منشور حقوق بشر می باشد، با ضریب رگرسیونی ($Beta = 0/11$) نیز اثر افزایشی بر پابندی جوانان به

جدول شماره (۹)

		پایبندی به ارزشهای فرهنگی			
		زیاد	تأخیری	کم	جمع
جنس	کارمند	۴۳	۲۰۸	۱۰	۲۶۱
	کارگر	۲۵	۷۱	۱	۹۷
	پزشک	۱	۱۵	-	۱۶
	معلم	۱۵	۷۳	۳	۹۱
	بیکار	۶	۱۸	-	۲۴
	مهندس	۷	۳۰	-	۳۷
	آزاد	۴۸	۲۰۸	۹	۲۶۵
	نظامی	۱۱	۳۰	۲	۴۳
	میکانیک	۲	۵	-	۷
	پارانشمنته	۲۳	۸۱	۷	۱۱۱
	استاد دانشگاه	۱	۸	-	۹
	کشاورز	۱	۱۹	-	۲۵
	قاضی	۳	۶	-	۹
	سفر	-	۷	-	۷
جمع	فراوانی	۱۸۹	۷۷۹	۲۲	۱۰۰۰
	درصد	۱۸/۹	۷۷/۹	۲/۲	۱۰۰

$X^2 = ۲۱/۴۵$ $Df = ۳$ $Sig = .۰۷۳ > P = .۰۰۵$

بین محل سکونت (شهر، شهرک و روستا) جوانان و پایبندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد

جدول شماره (۱۰): بررسی رابطه بین محل سکونت

جوانان و پایبندی آنان به ارزشهای فرهنگی

۷- نتیجه تحلیل رگرسیونی

پایبندی جوانان به ارزشهای

فرهنگی

نتایج حاصل از

تحلیل رگرسیونی ۹ متغیر

مستقل وارد شده به معادله، (سن

با ضریب $۰/۱۳$ -) جنس

(دختر) با ضریب $(۰/۱۰)$

تحصیلات (دانشگاهی) با

		پایبندی به ارزشهای فرهنگی				
		زیاد	تأخیری	کم	جمع	
محل سکونت	شهر	۱۱۲	۳۶	۲۱	۱۶۹	
	P	۱۱/۲	۳/۶	۲/۱	۱۶/۹	
	روستا	۱۲	۲۲	۱۰	۴۴	
	P	۱/۲	۲/۲	۱/۰	۴/۴	
	شهرک	۱۱	۶۱	۳	۷۵	
	P	۱/۱	۶/۱	۰/۳	۷/۵	
	جمع	فراوانی	۱۳۵	۱۱۹	۳۴	۲۸۸
		درصد	۱۳/۵	۱۱/۹	۳/۴	۲۸/۸

$X^2 = ۱/۰۸$ $Df = ۱$ $Sig = .۰۸۱ > P = .۰۰۵$

ضریب $(-۰/۰۸)$ رشته تحصیلی (فنی و مهندسی) با ضریب $(-۰/۰۱)$ ، تحصیلات

مادر (دیپلم)، تحصیلات پدر (دیپلم) با ضریب $(۰/۱۰)$ ، شغل مادر (خانه دار)

با ضریب $(۰/۰۱)$ ، شغل پدر (کارمند) با ضریب $(۰/۰۵)$ و سکونت (شهر) با

ضریب $(-۰/۰۶)$ بر روی پایبندی به ارزشهای فرهنگی تأثیر داشته اند.

همان طوری که ضرایب فوق نشان می دهد، سن، جنسیت، تحصیلات مادر،

جدول شماره (۸): بررسی رابطه بین شغل والدین (مادر) و پایبندی جوانان به ارزشهای فرهنگی

		پایبندی به ارزشهای فرهنگی			
		زیاد	متوسط	کم	جمع
مادر	کارمند	۱۵	۴۵	۳	۶۳
	کارگر	۵	۱۸	۱	۲۴
	پزشک	-	۶	-	۶
	معلم	۲۱	۱۰۹	۵	۱۳۵
	خانه دار	۱۴۵	۵۹۴	۲۳	۷۶۲
	بازنشسته	۳	۷	-	۱۰
جمع	فروانی	۱۸۹	۷۷۹	۳۲	۱۰۰۰
	درصد	۱۸/۹	۷۷/۹	۳/۲	۱۰۰

$$X^2 = ۰/۷ \quad Df = ۱۰ \quad Sig = .۰۸۴ > P = ۰/۰۵$$

فرضیه شماره ۸: بین شغل والدین (پدر) جوانان و پایبندی آنان به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد.

همان طوری که جدول زیر نشان می دهد، X^2 (خی دو) برابر است با $۲۱/۴۵$ در سطح آلفای $Sig = ۰/۷۱۸$ ، چون $P = ۰/۰۵ > Sig = ۰/۷۱۸$ بنابراین فرض صفر (H_0) مبنی بر این که " بین شغل والدین (پدر) جوانان و پایبندی آنان به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود ندارد، تأیید می شود. در عین حال رابطه این دو متغیر با اطمینان ۹۰ درصد در سطح $a = 0/1$ معنی دار است.

بین شغل والدین (پدر) جوانان و پایبندی آنها به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد

جدول شماره (۹): بررسی رابطه بین شغل والدین (پدر) جوانان و رابطه آن با پایبندی جوانان به ارزشهای فرهنگی

فرضیه شماره ۹: بین محل سکونت جوانان و پایبندی آنان به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد.

نتایج آزمون خی دو ($X^2 = ۱/۰۸$) با سطح آلفای $Sig = ۰/۸۹$ نشان می دهد که بین محل سکونت جوانان و پایبندی آنان به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود ندارد. بنابراین فرض صفر (H_0) تأیید و فرض پژوهشی (X^2) رد می شود.

بین تحصیلات پدران جوانان و پایبندی آنان
به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد

جدول شماره (۷): بررسی رابطه بین تحصیلات والدین (پدر)
و پایبندی به ارزشهای فرهنگی

		پایبندی به ارزشهای فرهنگی			
		زیاد	تأخیری	کم	جمع
تحصیلات پدر	زیر دیپلم	۷۴	۲۴۴	۹	۳۲۷
	دیپلم	۶۵	۲۳۷	۱۴	۳۱۶
	فوق دیپلم	۱۵	۷۴	۱	۹۰
	لیسانس و بالاتر	۳۵	۲۲۴	۸	۲۶۷
جمع		۱۸۹	۷۷۹	۲۲	۱۰۰۰

$$X^2 = ۱۳/۰۵$$

$$Df=۶$$

$$Sig = .۰۴۲$$

همان طوری که جدول فوق نشان می‌دهد، بیشترین فراوانی پایبندی در ستون "تا حدودی" واقع شده است. لذا، نتایج مؤید، رابطه قوی بین دو متغیر تحصیلات پدر و پایبندی به ارزشهای فرهنگی نیست. فرضیه شماره ۷: بین شغل والدین (مادر) و پایبندی جوانان به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها بر حسب آزمون خی دو (χ^2) برابر است با $۵/۷$ با سطح آلفای $Sig = ۰/۸۴ > P$ چون $Sig = ۰/۸۴ > P$ پس فرض صفر مبنی بر عدم وجود رابطه بین شغل مادر و پایبندی به ارزشهای فرهنگی با اطمینان ۹۵٪ تأیید نمی‌شود، ولی در سطح اطمینان ۹۰ درصد مورد تأیید است.

بین شغل والدین (مادر) جوانان و پایبندی آنها به ارزشهای
فرهنگی در سطح اطمینان ۹۵٪ رابطه وجود ندارد ولی با
اطمینان ۹۰ درصد بین این دو متغیر رابطه وجود دارد

بین تحصیلات مادران جوانان و پابندی آنان
به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد

جدول شماره (۶): بررسی رابطه بین تحصیلات والدین (مادر)
و پابندی به ارزشهای فرهنگی

		پابندی به ارزشهای فرهنگی				
		زیاد	تأخیری	کم	جمع	
تحصیلات مادر	زیر دیپلم	۹۱	۲۹۴	۷	۳۹۲	
		۹/۱	۲۹/۴	-/۷	۳۹/۲	
	دیپلم	۷۶	۳۳۷	۱۹	۴۳۲	
		۷/۶	۳۳/۷	۱/۹	۴۳/۲	
	فوق دیپلم	۱۲	۶۶	۱	۷۹	
		۱/۲	۶/۶	-/۱	۷/۹	
	لیسانس و بالاتر	۱۰	۹۲	۵	۱۰۷	
		۱	۹/۲	-/۵	۱۰/۷	
	جمع		۱۸۹	۷۷۹	۳۲	۱۰۰۰
			۱۸/۹	۷۷/۹	۳/۲	۱۰۰

$$X^2 = ۱۷/۷۷ \quad Df = ۶ \quad Sig = .۰۰۷$$

فرضیه شماره ۶: بین تحصیلات پدر و پابندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد.

نتایج آزمون X^2 نشان می دهد که $X^2 = ۱۳/۰۵$ با سطح آلفای $Sig = ۰/۰۴۲$ بین تحصیلات پدر جوانان و پابندی آنان به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد.

بین رشته تحصیلی و پایداری آنان به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد

جدول شماره (۵): بررسی رابطه بین رشته تحصیلی و پایداری به ارزشهای فرهنگی

پایداری به ارزشهای فرهنگی				رشته تحصیلی
جمع	کم	تا حدودی	زیاد	
۱۷۳	۶	۱۱۷	۵۰	انسانی
۱۲۲	-	۹۲	۲۹	تجربی
۱۶۴	۲	۱۲۹	۳۳	ریاضی
۱۲	۱	۶	۵	فنی
۶۷	۳	۶۱	۳	پزشکی
۲۲۵	۱۴	۱۸۹	۲۲	مهندسی
۲۳	۱	۲۲	۱۰	پرستاری
۷۱	۲	۵۶	۱۳	مدیریت
۹	-	۸	۱	علوم سیاسی و حقوق
۹۱	۲	۷۳	۱۷	حسابداری
۱۰	-	۹	۱	شیمی
۲۳	۱	۱۷	۵	تاریخ و جغرافیا
۱۰۰۰	۳۲	۷۷۹	۱۸۹	جمع

$X^2 = ۵۶۳۰$ $Df = ۲۲$ $Sig = .۰۰۰۰$

فرضیه شماره ۵: بین تحصیلات مادر و پایداری به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد.

نتایج آزمون X^2 (خی دو) برابر است با ۱۷/۷۷ و با سطح آلفای ۰/۰۷ $Sig =$ بین تحصیلات مادر جوانان و پایداری به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد.

بین تحصیلات و پابندی به ارزشهای فرهنگی رابطه معنی داری وجود دارد

جدول شماره (۴): بررسی رابطه بین تحصیلات و پابندی به ارزشهای فرهنگی

پابندی به ارزشهای فرهنگی				فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد	فراوانی درصد
جمع	کم	ناحدودی	زیاد					
۱۰۰	۴	۶۵	۳۱	۱۰۰	۱۰	۶۵	۳۱	اول دبیرستان
۱۰۰	۱	۷۵	۲۴	۱۰۰	۱۰	۷۵	۲۴	دوم دبیرستان
۱۰۰	-	۸۳	۱۷	۱۰۰	۱۰	۸۳	۱۷	سوم دبیرستان
۱۰۰	۳	۶۷	۳۰	۱۰۰	۱۰	۶۷	۳۰	پیش دانشگاهی
۶۰۰	۲۴	۴۸۹	۸۷	۶۰۰	۶۰	۴۸۹	۸۷	دانشگاهی
۱۰۰۰	۳۳	۷۷۹	۱۸۹	۱۰۰۰	۱۰۰	۷۷۹	۱۸۹	جمع

$$X^2 = ۳۳/۳۹ \quad Df=۸ \quad Cramer's = ۰/۱۲ = Sig = ۰/۰۰۰$$

فرضیه شماره ۴: بین رشته تحصیلی جوانان و پابندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد.

نتایج به دست آمده از آزمون X^2 (خی دو)، $(۵۶/۳۰) = X^2$ ، با سطح آفای $Sig = ۰۰۰/۰$ رابطه کاملاً معنی داری را بین رشته تحصیلی جوانان و پابندی به ارزشهای فرهنگی نشان می دهد. به این ترتیب فرضیه شماره ۴ نیز مورد تأیید قرار می گیرد.

بین پابندی دختران و پسران به ارزشهای فرهنگی تفاوت وجود دارد

جدول شماره (۳): بررسی میزان تفاوت پابندی دختران و پسران به ارزشهای فرهنگی

پابندی به ارزشهای فرهنگی					
جمع	کم	تأخیری	زیاد		
۵۰۰	۲۲	۲۸۲	۹۵	فراوانی	پسر
۵۰	۲/۲	۲۸/۲	۹/۵	درصد	
۵۰۰	۹	۳۹۷	۹۴	فراوانی	دختر
۵۰	۰/۹	۳۹/۷	۹/۴	درصد	
۱۰۰۰	۳۲	۷۷۹	۱۸۹	فراوانی	جمع
۱۰۰	۳/۲	۷۷/۹	۱۸/۹	درصد	

$X^2 = ۶۴۲$ $Df=۲$ $Sig = ۰/۰۴۰$

فرضیه شماره ۳: بین تحصیلات و پابندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد. نتایج جدول زیر و آزمون χ^2 برابر $۳۳/۲۱$ و با سطح آلفای $Sig=۰۰۰/۰$ نشان می دهد که بین تحصیلات و پابندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد، برای مشخص کردن شدت همبستگی بین دو متغیر فوق، آزمون کرامر V^3 ، برابر است با $۰/۰۱۳$ و رابطه بین دو متغیر در حد متوسط است. این رابطه در جدول زیر نیز با فراوانی و درصد نمایان است. چگونگی آن در تحلیل رگرسیونی آورده شده است (با افزایش تحصیلات پابندی کاهش می یابد).

جدول شماره ۲): بررسی رابطه بین سن و پایبندی به ارزشهای فرهنگی

پایبندی به ارزشهای فرهنگی					
جمع	کم	تأخیری	زیاد		
۴۹۳	۱۲	۳۷۰	۱۱۰	سن فراوانی	
۴۹۳	۱۲	۳۷	۱۱	درصد	۱۵-۱۹
۵۰۷	۱۹	۴۰۹	۷۹	سن فراوانی	
۵۰۷	۱۹	۴۰۹	۷۹	درصد	۲۰-۳۰
۱۰۰۰	۳۲	۷۷۹	۱۸۹	جمع کل	
۱۰۰	۳۲	۷۷۹	۱۸۹	فراوانی	
				درصد	

رتبه ای
 فاصله ای
 ۱۰
 $\bar{X}_1 = 17.2$
 ۲۲
 $\bar{X}_2 = 17.1$
 $H_0: \rho \geq 0$

$X^2 = ۷۱۷۷$ $Df=۲$ $Sig = .۰۰۱۱ < P$

علاوه بر آزمون X^2 ، ضریب همبستگی پیرسون نیز، رابطه معنی داری را بین سن و پایبندی به ارزشهای فرهنگی نشان می دهد. ضریب همبستگی آن برابر $r = -۰/۰۹$ است. منفی بودن ضریب همبستگی حاکی از آن است که با افزایش سن، پایبندی به ارزشهای فرهنگی کاهش می یابد و یا به عبارت دیگر، در حدودی سنین پائین تر پایبندی بیشتری به ارزشهای فرهنگی وجود دارد. ضریب $-۰/۰۹$ حاکی از همبستگی معکوس و ضعیف است.

فرضیه شماره ۲: بین جنسیت (دختر و پسر) و پایبندی به ارزشهای فرهنگی تفاوت وجود دارد.

نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها، حاکی از آن است که بین جنسیت و پایبندی به ارزشهای فرهنگی رابطه معنی داری وجود دارد. X^2 برابر است با $۶/۴۲$ با سطح آلفای $Sig. = ۰/۰۴۰$

تبلیغات اسلامی ، صدا و سیما ، نشریات محلی و هفته نامه های محلی ، روزنامه های سراسری ، حوزه های علمیه و هیأت های عزاداری را به عنوان متولیان فرهنگی ارزشمند می دانند .

۹- ۴۶/۹ درصد جوانان به ارزشهای هنری پایبند هستند .

۶- نتیجه بررسی و پاسخ سؤالات پژوهشی

در این پژوهش دو سؤال پژوهشی زیر ، مستقل از فرضیات تحقیق مورد نظر قرار گرفته اند :

۱- میزان پایبندی جوانان به ارزشهای فرهنگی تاچه میزان است ؟

۲- ترتیب ارزشهای جوانان چگونه است ؟

● در مجموع ۵/۵۶ درصد جوانان " زیاد " پایبند به ارزشهای فرهنگی هستند و ۲/۳۸ درصد آنان ، " تا حدودی " و ۳/۵ درصد آنان " کمتر " به ارزشهای فرهنگی پایبند هستند .

● بررسی ترتیب ارزشهای فرهنگی جوانان براساس آزمون فریدمن ، عبارتند از : جدول (۱) : ترتیب اولویت ارزشهای فرهنگی جوانان

شماره	ارزشها	رتبه ها
۱	هویت ملی و مذهبی	اول
۲	ارزشهای مذهبی	دوم
۳	ملاکهای همسرگزینی	سوم
۴	ارزشهای هنری	چهارم
۵	ارزشهای دوست یابی	پنجم
۶	ارزشهای متولیان فرهنگی	ششم
۷	ارزشهای خانوادگی	هفتم
۸	ارزشهای اخلاقی	هشتم
۹	ارزشهای حقوقی	نهم

۷- نتایج آزمون فرضیات تحقیق

فرضیه شماره ۱ : بین سن و پایبندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد .

یافته های پژوهش درباره رابطه بین سن و پایبندی به ارزشهای فرهنگی ، حاکی از آن است که بین این دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد . $\chi^2=7/97$ و $\text{Sig} . = 0/019$ بنابراین فرضیه پژوهشی تأیید می شود .

رتبه‌بندی ارزشهای جوانان ۱۵ تا ۳۰ ساله حاکی از آن است که، هویت اسلامی و ایرانی به عنوان مهمترین ارزش فرهنگی، رتبه اول را در بین آنان به خود اختصاص داده است. و پس از آن ارزشهای مذهبی در مرتبه دوم و ارزشهای حقوقی در مرتبه نهم قرار گرفته است

برای تجزیه و تحلیل داده های گردآوری شده از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. برای این منظور نرم افزار SPSS مورد نظر قرار گرفت. علاوه بر آن تغییر پذیری پایداری جوانان به ارزشهای فرهنگی نیز از طریق تحلیل مسیر مشخص شده است.

۵- نتیجه بررسی مؤلفه های ارزشهای فرهنگی در محدوده پژوهش

مؤلفه های مورد نظر در این پژوهش عبارت بودند از: ارزشهای اخلاقی، ارزشهای خانوادگی، ارزشهای مذهبی، ارزشهای حقوقی، ارزشهای ملی و مذهبی، ارزشهای انتخاب همسر، ارزشهای دوست یابی و ارزشمندی متولیان فرهنگی و ارزشمندی هنر.

● ۸۴/۴ درصد جوانان به ارزشهای اخلاقی پایبند هستند.

● ۸۳/۹ درصد جوانان به ارزشهای خانوادگی پایبند هستند.

● ۵۸/۸ درصد جوانان پایداری خود را به ارزشهای مذهبی اعلام کرده اند. این ارزشها عبارت بودند از: رفتن به مساجد، خواندن نماز اول وقت، شرکت در نماز جماعت، مطالعه ادیان مختلف، پایبندی به حلال و حرام، امر به معروف و نهی از منکر، پوشش اسلامی، شرکت در مراسم مداحی و عزاداری و رفتن به زیارت اماکن مقدس (امام زاده ها)، گرفتن روزه در ماه رمضان، پایبندی به نظرات مراجع تقلید و به طور کلی انجام واجبات دینی. بوم انسانی و مطالعات فرهنگی

● ۵۹/۴ درصد جوانان به ارزشهای حقوقی پایبند هستند.

● ۸۸/۳ درصد جوانان به مسلمان و ایرانی بودن خود افتخار می کنند و به آن پایبند هستند.

● ۷۵/۵ درصد جوانان به زیبایی همسر، تحصیل کرده، هنرمند و مؤمن و پاک دامن بودن همسر، به عنوان ملاکهای ارزشمند پایبند هستند.

● ۶۵/۴ درصد جوانان، در دوست یابی به ارزشهایی مانند: دیندار و مؤمن، ورزشکار، درس خوان، شجاع و نترس، پول دار و مرفه، صادق و درست کار، خوش تیپ و هنرمند بودن دوست، پایبند هستند.

● ۴۶/۱ درصد جوانان، وزارت علوم، وزارت آموزش و پرورش، سازمان

داده است. با توجه به گستردگی جامعه، دوزیر جامعه از آن در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ به شرح زیر مورد نظر قرار گرفت:

۱- جوانان ۱۵ الی ۱۹ ساله، که در دبیرستانهای شهرستان قزوین مشغول به تحصیل اند.

۲- جوانان ۲۰ الی ۳۰ ساله، که در دانشگاههای شهرستان قزوین مشغول به تحصیل اند.

مهمترین ویژگی جامعه آماری این پژوهش، جوان بودن آنها است. علاوه بر آن همه آنها در سال تحصیلی ۸۴-۱۳۸۳ در شهرستان قزوین مشغول به تحصیل بودند. مورد نظر قرار گرفتن جوانان برای مطالعه، به واسطه اهمیت این گروه و جمعیت بالای این گروه (۳۰ درصد جمعیت کشور) و حساسیت گردانندگان فعلی جامعه درباره ارزشهای این گروه است.

نمونه مورد پژوهش با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی ساده انجام شد. به این ترتیب ۴۰۰ دانش آموز از دبیرستانها و ۶۰۰ دانشجوی دانشگاههای دولتی، آزاد و غیر انتفاعی شهر قزوین انتخاب شد.

برای جمع آوری داده های مورد نیاز تحقیق، علاوه بر منابع مکتوب معتبر، اعم از خارجی و داخلی، به منظور آگاهی از پیشینه، از پرسش نامه نیز استفاده شده است. بنابراین اهداف پژوهش برحسب سؤالات پژوهشی و فرضیات، مورد نظر قرار گرفت. ارزشهای فرهنگی به مؤلفه های: اخلاقی، خانوادگی، مذهبی، حقوقی، هویت ملی و مذهبی، ملاکهای انتخاب همسر، دوست یابی و متولیان فرهنگی و هنری تقسیم شد. پس از آن، شاخصهای هر مؤلفه معلوم گردید. به این ترتیب ۶۷ شاخص برای اندازه گیری ارزشهای فرهنگی پس از تعدیلهای لازم نهایی شد. پرسش نامه ای در دو بخش، شامل مشخصات جوانان (سن، جنس، تحصیلات، سطح تحصیلات والدین، شغل والدین، محل سکونت و رشته تحصیلی) و پرسشهای (۶۷ پرسش) مربوط به ارزشهای فرهنگی، تنظیم شد.

ضریب اعتبار کل ابزار اندازه گیری پژوهش حاضر برابر ۷۲/۸٪ شد که این ضریب برای ابزارهای مشابه مناسب تلقی می شود. ضریب اعتبار بالا بدین معنی است (+۱) که همه پرسشها مربوط به یک شاخص هستند و ضریب اعتبار پایین (۰/۰۱۵) نشانگر آن است که پرسشها به سازه های متفاوت مربوط هستند. ضریب همبستگی مؤلفه های مورد نظر، شامل: ارزشهای اخلاقی، خانوادگی، مذهبی، حقوقی، دوست یابی، همسر گزینی، متولیان فرهنگی، هنری و هویت برابر ۹۱٪ شد.

فرضیه ها:

- ۱- پابندی به ارزشهای فرهنگی بین دختران و پسران متفاوت است .
- ۲- بین سن و پابندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد .
- ۳- بین شغل والدین (پدر و مادر) و پابندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد .

- ۴- بین میزان تحصیلات و پابندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد .
  - ۵- بین سواد والدین (پدر و مادر) و پابندی به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد .
  - ۶- بین محل سکونت جوانان و پابندی آنان به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد .
  - ۷- بین رشته تحصیلی جوانان و پابندی آنان به ارزشهای فرهنگی رابطه وجود دارد .
- ۴- روش پژوهش

به منظور پاسخ به سؤالات پژوهشی و آزمون فرضیات پژوهش با در نظر گرفتن ماهیت و اهداف آن ، روش تحقیق پیمایشی^۱ که به آن زمینه یابی نیز گفته می شود و از نوع پژوهشهای میدانی به شمار می رود ، استفاده شده است . علاوه بر آن همبستگی کلیه متغیرهای مستقل و وابسته نیز مشخص شده است . از این رو در این پژوهش با توجه به فرضیه ها و سؤالات پژوهشی از هر دو روش استفاده شده است .

پیمایش عبارت از جمع آوری اطلاعات می باشد و تحقیق پیمایش در جایی که می خواهیم اطلاعاتی را با طرح و نقشه قبلی جمع آوری کنیم تا راهنمای عمل توصیف ، پیش بینی و تجزیه و تحلیل ما باشد ، به کار گرفته می شود (اوپنهایم / کلهر ، ۱۳۷۲ ، ۵۲) .

تحقیق پیمایشی امکان گردآوری اطلاعات را در مورد موضوع از طریق پرسش نامه میسر می سازد . بدین صورت سؤالاتی در رابطه با اهداف تحقیق و در قالب سؤالات پژوهشی و فرضیات مطرح می شوند تا وضعیت یا صفات معین مورد نظر محقق ، مورد سنجش قرار گیرد . سپس با استفاده از داده های^۲ جمع آوری شده ، به تجزیه و تحلیل آماری پرداخته می شود . با این وصف

مناسبترین طرح پژوهش برای بررسی " پابندی جوانان به ارزشهای فرهنگی " توصیفی از نوع پیمایشی می باشد . علاوه بر آن برای مشخص کردن میزان همبستگی متغیرها ، به کارگیری روش همبستگی نیز مفید قلمداد شده و به کار رفته است . جامعه آماری این پژوهش را جوانان (۱۵ الی ۳۰ ساله) شهرستان قزوین تشکیل

می‌گیرد .

بدون تردید ، هر ملتی از ارزشهای خود دفاع می‌کند ، ارزشهای فرهنگی و مؤلفه‌های مذهبی آن براساس فرامین دین ، ضامن دوام ، بقا ، رشد و بالندگی است .

مورد نظر قرار گرفتن جوانان برای مطالعه ، به واسطه اهمیت این گروه و جمعیت بالای این گروه (۳۰ درصد جمعیت کشور) و حساسیت گرداندگان فعلی جامعه درباره ارزشهای این گروه است .

از این رو مطالعه آن و عوامل مؤثر در قوام و دوام از یک طرف و از طرف دیگر عوامل مؤثر در تغییر و عدم پایداری به آنها ضرورتی اجتناب ناپذیر برای توسعه و حفظ این مهم تلقی می‌شود . علاوه بر آن آگاهی از سمت و سوی گرایشات جوانان درباره ارزشهای مادی و فرامادی ، برنامه ریزی و تصمیم‌گیری برای پذیرش و یا مقاومت را آسان تر و هزینه‌های ناشی از تغییر را کاهش می‌دهد .

جوانان گران بهاترین سرمایه‌های جامعه محسوب می‌شوند . داشتن هویت قوی اعم از مذهبی و ملی ، از پایه‌های مهم فعالیت در راستای اعتلا و عظمت کشور محسوب می‌شود .

بنابراین ، مطالعه درباره نگرشها و ارزشهای آنان و کمک به انتخاب راه درست یک امر ضروری و قطعی است .

این پژوهش ضمن مورد نظر قرار دادن مبانی نظری موضوع ، عملاً با تحت پوشش قرار دادن برخی از متغیرهای مؤثر در این باره درصدد کمک به برنامه ریزان برای بهسازی است . به طور کلی اهمیت و ضرورت این تحقیق را اهمیت ارزشهای فرهنگی و دانایی درباره تغییر در آنها و پایداری و یا عدم پایداری جوانان به آنها توجیه می‌کند . عوامل متعددی در پایداری جوانان به ارزشهای فرهنگی مؤثر است . از جمله پیشرفتهای علمی ، فنی ، پدیده اینترنت و به طور کلی رسانه‌های ارتباطی ، تحولات سیاسی و اجتماعی و اقتصادی در کشور و همسایگان ، سن ، جنسیت ، تحصیلات ، خانواده و ... سؤالاتی از قبیل : پایداری جوانان به ارزشهای فرهنگی تا چه میزان است ؟ ترتیب ارزشهای فرهنگی جوانان چگونه است ؟ و چه عواملی در پایداری آنان به ارزشهای فرهنگی مؤثرند ؟ موقعیت نامعینی را تصویر می‌کند که نیازمند پژوهش علمی است . این مقاله بر اساس پژوهشی تحت عنوان : " بررسی میزان پایداری جوانان به ارزشهای فرهنگی در شهر قزوین " نوشته شده است .

۳- سؤالات پژوهشی و فرضیه‌های تحقیق:

۱- پایداری جوانان (۳۰-۱۵) به ارزشهای فرهنگی تا چه میزان است ؟

۲- ترتیب ارزشهای فرهنگی جوانان (۳۰-۱۵) چگونه است ؟

پیوندهای مبتنی بر همبستگی می انجامد . بدین سان ، عدالت ، انسان دوستی ، دیگر خواهی ، مهربانی و . . . جزء ارزشهای اجتماعی و فرهنگی قلمداد می شوند .

ارزشهای فرهنگی مانند سایر مؤلفه‌های اجتماعی در حال تغییرند . این تغییرات به موازات رشد علمی و تکنولوژیکی ، از دوران اولیه زندگی تا به حال سیر تکاملی خود را طی کرده است . یا به اقتضای زمان مطلوبیت پیدا کرده و ارزشهای پیشین را منسوخ و یا دگرگون نموده است .

مطالعات اینگلهارت (۲۰۰۳) در جوامع پیشرفته صنعتی در دهه اخیر ، و مطالعات طاهرخانی (۱۳۸۳) تری / فتی (۱۳۷۸) ، محسنی (۱۳۷۹) ، احمدی (۱۳۵۸) ، سازمان ملی جوانان (۱۳۸۱) رفیع پور (۱۳۸۰) مبین تغییر و تحول فرهنگی و ارزشهای فرهنگی است .

این تغییرات حتی پایبندی به مذهب را نیز در برمی گیرد ، بطوریکه مقایسه پایبندی به ارزشهای مذهبی و اعتقادی برای سالهای ۱۳۵۶ ، ۱۳۶۵ ، ۱۳۷۱ نمایانگر آن است که پایبندی برای سال ۱۳۶۵ که اوج جنگ تحمیلی بود ، ۸۱/۶ درصد و برای سال ۱۳۷۱ ، ۲۸/۳ درصد بوده است . علاوه بر آن ، مشخص شده است که از سال ۱۳۶۵ به ۱۳۷۱ (و سالهای بعد) میزان تمایل مردم در ایران به دین و روحانیت و سمبل‌های مذهبی (مانند حجاب) کاهش و از طرف دیگر تمایل به مادیات افزایش یافته است (رفیع پور ، ۱۳۸۰ ، ۱۶۹) .

عدم پایبندی به ارزشهای فرهنگی علی‌الخصوص مؤلفه‌های مذهبی آن ، برای حکومت اسلامی در بخشهای اخلاقی ، عبادی و حتی اجتماعی مانند ملاکهای انتخاب همسر و یا احترام به والدین ، نوعی کج رفتاری تلقی می شود . بر این اساس مطالعه میزان پایبندی جوانان به ارزشهای فرهنگی ، علی‌الخصوص از منظر مذهبی - اجتماعی ضروری می نماید و مشخص کردن عوامل مؤثر در آن می تواند رهنمودهای لازم را برای برنامه ریزی در این باره ارائه کند .

قرن حاضر را دوران تزلزل ارزشها نامیده اند (احمدی ، ۱۳۶۹ : ۵۱) . در دوره نوجوانی و جوانی نیز ارزشها متحول می شوند و مفاهیم ارزشی علی‌الخصوص ارزشهای فرهنگی که جوهر انسجام مردم به شمار می رود نیز مورد تردید و سؤال قرار

فرهنگ به ویژگیهای یک جامعه یا یک ملت یا یک قوم اطلاق می‌شود و شامل زبان، آداب و رسوم، خلیات، ابزارها، نهادها، افکار و عقاید، ارزشها و معیارها می‌باشد

مطالعات علمی و غنی فراوان است تا بتوانیم در برنامه ریزی‌ها دقیق تر و عینی تر و علمی تر عمل کنیم. بسنده کردن به مشاهدات

و قضاوت کردن براساس فرمها، برآورد قابل قبولی از پابندی به ارزشهای فرهنگی تلقی نمی‌شود. انسانها می‌توانند دارای فرمهای متفاوت باشند؛ ولی محتوای متجانس داشته باشند.

این پژوهش با هدف مشخص کردن میزان پابندی جوانان ۱۵ تا ۳۰ ساله به ارزشهای فرهنگی طراحی و اجرا شده است. پژوهشگر علی‌رغم محدودیتهای مالی برای اجرای پروژه، تمام سعی خود را برای اجرای درست و در سطح تقریباً دو برابر و نیم میزان برآورد نمونه (۳۸۴ نفر) برای به دست آوردن یافته‌های دقیق تر و در عین حال علمی تر به کار بست.

در این پژوهش تا آن جا که ممکن بود، شاخصها و مؤلفه‌های مبتنی بر ارزشهای فرهنگ اسلامی مورد نظر قرار گرفت و برای این منظور مطالعات پیشین و مرتبط با موضوع به کار گرفته شد که صاحب نظران این حوزه از هیچ مساعدتی دریغ نکردند. از این نظر قدردان همه آنها هستم.

۲- بیان مسأله

فرهنگ به ویژگیهای یک جامعه یا یک ملت یا یک قوم اطلاق می‌شود و شامل زبان، آداب و رسوم، خلیات، ابزارها، نهادها، افکار و عقاید، ارزشها و معیارها می‌باشد (شعاری نژاد، ۱۳۷۷؛ ۱۱۵). به عبارت دیگر فرهنگ راه زندگی یا میراث اجتماعی مردم و شخصیت گروه یا جامعه است. مطالعات فرهنگی نگرش و دیدگاه فرد نسبت به عناصر اساسی فرهنگ یعنی ارزشهای اجتماعی و هنجارهای اجتماعی، ملاکهای ارزش گذاری او را در رفتار او در زندگی شغلی و زندگی اجتماعی تعیین می‌کنند. در حقیقت می‌توان گفت دیدگاه‌ها و نگرشهای فرد در این باره به رفتار فرد در جامعه جهت می‌دهد.

ارزشهای فرهنگی یعنی تمامی ارزشهایی که ارزش گذاری بر انسان‌ها را در سطح و از دیدگاه فرهنگی تحقق می‌بخشد. این ارزشها با تشکل حیات انسانی از جهات گوناگون، نظیر حیات ادبی، علمی، فنی، هنری و مذهبی ارتباط می‌یابند (بیرو/ ساروخانی، ۱۳۸۰، ۴۴). گاه از ارزشهای اجتماعی تحت عنوان ارزشهای اخلاقی، فرهنگی و یادینی سخن می‌رود که یک پارچگی اجتماعی را قوام می‌بخشد و به گسترش

کنترل و نظم اجتماعی است. علاوه بر آن از معیارهای رسمی و غیر رسمی جامعه درباره رفتار افراد جامعه است. از جهت ملاک و معیار قضاوت وجود ارزشهای فرهنگی، در دراز مدت تابع تغییر در سایر جنبه های اجتماعی و اقتصادی می باشد و این فرایند علی القاعده با تقدم تغییر در ابزارهای فرهنگی صورت می پذیرد. وقتی تلویزیون وارد زندگی مردم شد، در رفتارهای فردی و اجتماعی آنان تغییری را پدید آورد. همچنین زمانی که مدارس به شکل جدید و با روشهای نوین مبتنی بر خلاقیت و حل مسأله رواج یافت، نگرش غیر علمی رفته رفته جایگاه خود را از دست می داد. به این ترتیب است که فرهنگها غنی تر می شود و در فرآیند غنی شدن، ملاکها و معیارهای قبلی خود را بهبود بخشیده و یا منسوخ می کند.

زندگی در دوران قبل از صنعتی شدن با زندگی در دوران پس از صنعتی شدن، هم از لحاظ مادی و هم از لحاظ معنوی تغییر کرده است. مقاومت در برابر تغییر احتمالاً پس افتادگی صنعتی را به وجود می آورد. پذیرفتن آن (صنعتی شدن) تحولات فرهنگی را دامن خواهد زد. ملتها چه بخواهند و چه نخواهند، تحول امری گریز ناپذیر است. در این باره باید اذعان نمود، رقابت شدید اقتصادی در دنیا، منجر به فعالیت فرهنگی شده است. مطالعه ذائقه مردم و فروش کالا و یا مطالعه و برآورد نیازهای ملتها برای نفوذ از روشهای متداول در عین حال منطقی

زندگی در دوران قبل از صنعتی شدن با زندگی در دوران پس از صنعتی شدن، هم از لحاظ مادی و هم از لحاظ معنوی تغییر کرده است

تغییرات فرهنگی از دهه اول انقلاب تا دهه سوم در این باره بیشتر نمود داشته و دغدغه مسؤولین را در این باره فراهم کرده است. حجاب اسلامی و رعایت آن نیز از این منظر قابل توجه است.

فرهنگ غنی و پرمایه ایرانی و اسلامی که هویت ملی و دینی ما را شکل می دهد، از ظرفیت بالایی برای انسجام و انتظام اجتماعی برخوردار است. در برابر تهاجم دشمنان همواره ارزش شهادت، جوانمردی و ایرانی بودن، عنصری بازدارنده و قوی بوده و علاوه بر آن حریم خانواده و یاری رساندن به سایر انسانها، فداکاری برای خانواده و... از جمله ارزشهای فرهنگی گران قدری است که زندگی ما را معنی دار کرده است. برای حفظ ارزشهای فرهنگی، دغدغه متولیان و مسؤولین رسمی و غیر رسمی فرهنگی کشور منجر به مطالعات متعدد در این باره شده است؛ ولی این مهم نیازمند

- شریف ، چاپ اول ، تهران ، ۱۳۸۲
- ۳۷- گیبینز ، جان آر ؛ ریمر ، بو : سیاست پُست مدرنیته ، ترجمه منصور انصاری ، گام نو ، چاپ اول ، تهران ، ۱۳۸۱ .
- ۳۸- لاتوشه ، سرژ : غربی سازی جهان ، ترجمه فرهاد مشتاق ، سمت ، تهران ، ۱۳۷۹ .
- ۳۹- محسنی ، منوچهر : بررسی آگاهی ها ، نگرشها و رفتارهای اجتماعی ، فرهنگی در ایران ، دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی کشور ، چاپ اول ، تهران ، ۱۳۷۹ .
- ۴۰- معاونت پژوهشی و آموزشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی : پژوهش در فرهنگ عمومی ، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، چاپ دوم ، تهران ، ۱۳۷۸ .
- ۳۱- مرکز تحقیقات و مطالعات صدا و سیما : بررسی گرایش های دینی جوانان ، صدا و سیما ، کد ۴۷۵ ، تهران ، ۱۳۷۹ .
- ۴۲- مرکز تحقیقات و مطالعات صدا و سیما : بررسی ایده آل های جوانان درباره مسایل فرهنگی ارزشها ، صدا و سیما . کد ۴۸۸ ، تهران ، ۱۳۷۹ .
- ۴۲- وثوقی ، منصور ؛ نیک خلق ، علی اکبر : مبانی جامعه شناسی ، خردمند ، چاپ هفتم ، تهران ، ۱۳۷۳ .
- ۴۳- وزارت آموزش و پرورش : مجموعه مقالات ، مبعاد ، چاپ اول ، تهران ، ۱۳۷۳ .
- ۴۴- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی : پژوهش در فرهنگ عمومی ، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ، چاپ دوم ، تهران ، ۱۳۷۹ .
- منابع انگلیسی

- 1-ABRAMSON.PR.and INGLEHART,R.(1995),Value change in Global perspective.AnnArbor the university of michgan press.
- 2- Blanton,Gibbson,f.Gerrard,m.Conger, k,j.smith.,G.E.(1997).Role of family and peers in the Develoment of Prototypes Associated with subtancte use. Jorunal.
- 3- Coopersmith,s.(1967).the antecedents of self-esteem .san francisco :freeman.
- 4-Develment"Russian Education and society"vol 34, no,9.
- 5- Fisher ,lfeldman ,s.s.(1998).Familial Antecedents of youn Adult health Risk Behavior.Journal of family Psy chology ,vol ,12,no.1,pp.66-80.
- 6- Fron,J.Cultural studies and cultural value.Oxford:oxford university press.1995.
- 7-Kviakovski,Evol,1992,school students spiritual and intellectuall .pp41-45.
- 8-Materialism-postmaterialism scale .In international Journal of public opinion Research.Vol.b.pp.264-288.
- 9-www.ryu.ez/program/s1/11abus/dostal.htm.
- 10-www.indiana.edu/act.Athropological center for training and Research on Global Environmental change.